

Bijzondere lantaarnklok met datum / Exceptional lantern clock with calendar

Bijzondere lantaarnklok met hanengietstuk, datum en emaille wijzerplaat **Special lantern clock with brass cast fret, calendar and enamel dial** **Van ongeveer / from about 1775**

Afmetingen / Dimensions:

Huis / frame 15 cm breed / wide, 16.5 cm hoog / tall, 13.5 cm diep / deep
Totale hoogte / height 40 cm, incl. stand 56cm, diameter plaat / dial 24.5 cm
Totale diepte / depth 25 cm, messing plaat / brass plate 28 cm breed/wide

Een zeer fraai gemaakte klok met een achtdaags uurwerk van voor de Franse revolutie. De klok heeft een gietstuk met een haantje en hennen en onder de wijzerplaat een 'baard'. De lelies in het medaillon zijn weggevild tijdens de revolutietijd. De wijzerplaat is een vroege emaille schotelplaat (zeldzaam voor lantaarnklokken) van rond 1775 met blauw aan de achterkant en gesignd: 'DAUNAY AUX CHAN DU BOUT', een stad die ik niet kan vinden. De wijzerplaat laat behalve de uren en vijf-minuten ook de datum zien. De emaille wijzerplaat is ter bescherming op een messing onderplaat bevestigd die aan de zijkanten nog 1.5 cm uitsteekt. De uur- en minutenwijzer zijn van messing en de datumwijzer, met een ster aan het uiteinde, is van ijzer. De bel met een hoog zilvergehalte, is opgehangen in een belkruis tussen de vier pinakels. De slinger is een platte stang (half van ijzer en half van messing) met een zware lens (foto 11). Er is een standaard met vier houten pilaartjes, en vier grote stelschroeven in de hoeken, waar de poten van de lantaarnklok in staan (foto 4). De klok stond waarschijnlijk in een kast op deze bijzondere constructie.

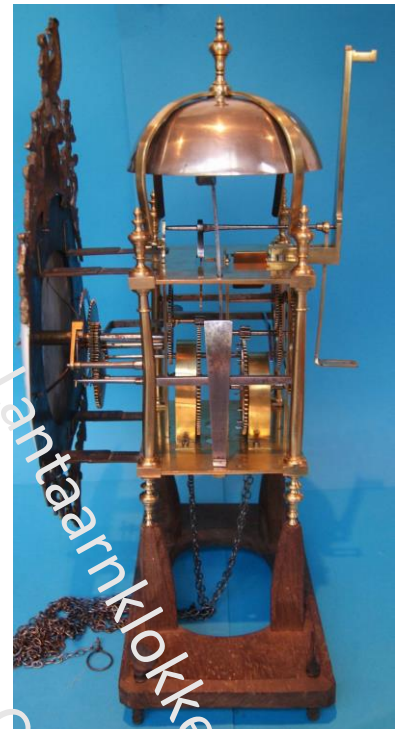
Noemenswaardige kenmerken zijn:

- De achthoekige as van het anker (foto 3).
- Het verbuigen van een van de voorste stijlen om de hamerlichter goed te laten passen (foto 5). Deze hamerlichter loopt overigens ver door naar voren als steun voor de veer van de kalender 'klik'.
- De drukveren op de sluitschijf en het wisselrad (foto 6).
- De vijf spaken in stervorm van de sluitschijf (foto 7).
- De versiering aan de bovenkant van de voorste platine (foto 8).
- De veer die het kalender- en uurwiel tegen de achterkant van de wijzerplaat drukt (foto 9).
- De kettingsporen met messing deksels om de ketting niet te laten ontsporen (foto 10).
- De slingerophanging die met 17 cm zeer hoog is (foto 12).
- Een contragewichtje van lood voor de slagwerklichter waardoor het wijzerwerk deze lichter makkelijker omhoog kan duwen (foto 14).

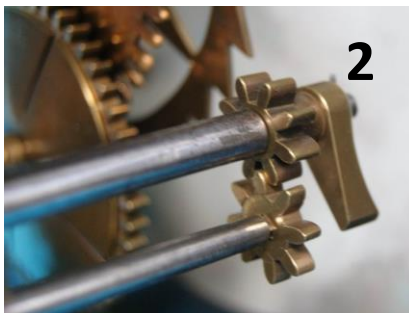
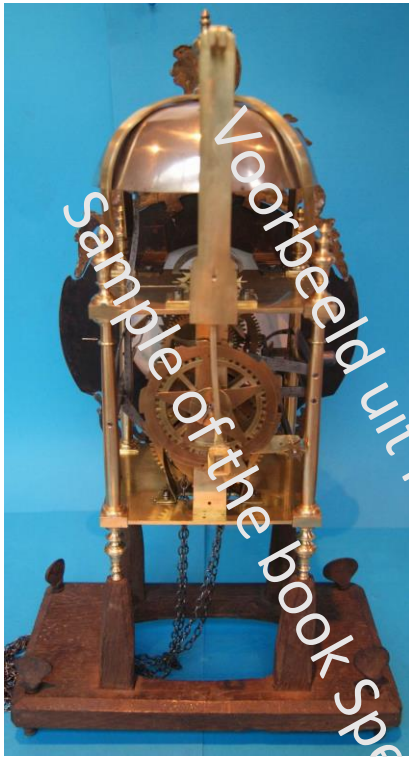
Het uurwerk en het kalenderwerk

Het werk zelf is uitzonderlijk. Hoewel de gaande gang maar drie wielen heeft is het toch een 8-daags uurwerk. De raderen zijn groot en de rondsels klein. Ook zijn de ketting sporen vrij klein, wat een kleinere val per tijdseenheid geeft en dus extra tijd. De klok loopt toch op een gering gewicht. Er zijn bij de gaande trein nog twee extra gaten (foto 13). Misschien is eerst overwogen de ketting aan de andere kant van het wiel te monteren. De voorplaat staat zeven cm voor de voorkant van het frame wat uitzonderlijk ver is en ver doorlopende assen vereist.

De aandrijving van het kalenderwerk is heel bijzonder. Dit gebeurt vanaf een kam met drie tanden die op de sluitschijf gemonteerd is (foto 1). Elke twaalf uur draait hierdoor een rondsel met zes tanden een halve slag. De as van dit rondsel loopt door naar de voorkant waar een rondsel met acht tanden een ander rondsel met acht tanden op een andere as draait (foto 2). Dit laatste rondsel heeft een meenemer die de datum verzet.

Bijzondere lantaarklok met datum / Exceptional lantern clock with calendar

A beautifully made clock of eight-day duration. The clock has a cast brass fret with cockerel and hens. The fleur-de-lis has been filed away from the medallion in the French revolution period. There is a cast bottom piece below the dial. The dial is an early enamel dish shaped dial, which is rare for lantern clocks, with blue shining through and dating from around 1775. It is signed 'DAUNAY AUX CHAN DU BOUT', a town I could not locate. Apart from the hours and five-minute indication, the dial also shows the day of the month. To protect the enamel dial it is fitted on a brass plate extending 1.5 cm at the sides. The clock has a brass hour and minute hand and an iron calendar hand with a star at the terminal.

The bell, with a high silver content, is suspended under a bellstrap between the four finials. The pendulum itself is a flat rod (half iron and half brass) and heavy (picture 11). The clock sits on a wooden stand with four pillars for the feet of the clock. The stand has four adjustment screws on the corners (picture 4). The clock probably was inside a cabinet on this special construction.

Features worth mentioning are:

- The octagonal shape of the anchor axle (picture 3).
- One of the front posts was bent a little to hold the striking detent in place (picture 5). This detent also extends far to the front to act as support for the spring of the click on the calendar.
- The springs on the locking plate and the intermediate wheel (picture 6)
- The five spokes in a star of the locking plate (picture 7)
- The front movement bar which has some decoration (picture 8).
- The spring at the back of the dial holding the calendar and hour wheels in place (picture 9).
- The brass covers on the chain holders to prevent the chain coming off (picture 10).
- The pendulum suspension, which is very high at 17 cm (picture 12).
- A small lead counterweight on the detent which minimises the force required from the going train to lift it (picture 14).

The movement and calendar work

The movement itself is remarkable. Although the going train only has three wheels, it still is an eight-day movement. The wheels are large and the pinions have few teeth. The chain tracts on the great wheels have a small diameter making the weights drop slower. The clock runs very easily and only needs a small weight. There are two extra holes in the bottom plate near the going train (picture 13). Maybe it was considered to have the chain at the other side of the great wheel. The front plate is placed a full seven centimetres in front of the frame which requires extended arbors.

The calendar mechanism is exceptional. It is driven from the locking plate on the striking train by a cam with three teeth (picture 1). This turns a six leaf pinion by 180 degrees every twelve hours. The arbor of this pinion extends to the front, where an eight leaf pinion turns another eight leaf pinion on a separate arbor (picture 2). This latter pinion has an arm which progresses the calendar wheel one notch every 24 hours.

Bijzondere lantaarklok met datum / Exceptional lantern clock with calendar

